

UDVARHELY VÁRMEGYE HIVATALOS LAPJA

Megjelenik minden csütörtökön.

Nyolczadik évfolyam.

6. szám.

Szerkeszti:

Székelyudvarhely, 1910. február 10.

Előfizetési ára: községeknek, valamint kor-
és községi jegyzőknek egész évre 6 korona.
Egyes szám ára 50 fillér.

Dr. Keith Ferencz
várm. tb. főjegyző

Kiadja: Becsek D. Fia könyvnyomdája Székely-
udvarhely, Árpád-utca 3. sz., hová az elő-
fizetési pénzek küldendők.

III. Általános jellegű, de további intéz- kedést nem igénylő rendeletek, értesíté- sek és más közlemények.

34.

Magyarországi községek Országos Szövet-
sége Budapest kigyó-utca 2. szám.

Tekintetes Előljárásság!

A községek az ország elosztott erősségei.
Az államélet nyugodt folyamatát erős, virágzó köz-
ségek képesek fenntartani. A nemzet köteles ép-
pen ez oknál fogva erősít a faluk között elosz-
tani és mindent elkövetni, hogy az államéletet a
községek erős sánczyűrűi vegyék körül.

Magyarország gazdag, kincses területén erő-
teljes védtelenül, elhagyatva állanak ma a közsé-
gek. Az országban ma már közel tizenötezer
község áll és teljesít kiválóan fontos nemzeti mun-
kát és míg a városokat segíti az állam és hatal-
mas erővel emelték erejüket önmaguk, amikor
szervezkedtek és sokféle érdekeik védelmére or-
szágos egyesületet alakítottak, a községnek sem-
miféle segítségük nincsen.

Észlendők hosszú sora óta gondoskodás tár-
gyát képezi már, hogy az egyféle irányban, de az
egymástól elkülönítve működő, de mégis ezerféle
közös érdekek által szorosan egymásra utalt köz-
ségek erős szövetsége létrehozassék.

A végtelenül fontos hivatást teljesítő közsé-
gek e kapcsolat folytán szilárdabban léphetnek
fel mindenütt, ahol érdekeik megvédelmezéséről
esik szó. Képesek lesznek megakadályozni az el-
lenük irányuló támadásokat, sérelmeket. Jogos ki-
vanságaik kielégítése és sokféle érdekeik védelme
biztosítva lesz a szövetségben, amelynek munkája
kiszámíthatatlan erkölcsi és anyagi értékeket jut-
tat a szövetségben elhelyezkedett legkisebb köz-
ségnek és azok szolgálatában álló felelősségteljes
hivatást teljesítő közigazgatási tisztviselőnek.

Az államhatalom felügyelete és teljes erejű
támogatása mellett ezzel a törekvéssel alakul meg
Budapest központtal a Magyarországi Községek
Országos Szövetsége.

Nemzeti életünk alapzatának, a községeknek,
amelyek mindenike omladozó várakban, dűledező
kuriákban, lefolyt történelmi eseményekben egy
ezerszertendős nemzet diadalmas multjának egy-egy
kincsét, fényesen ragyogó emlékét őrzi, épül most
ezzel hatalmas társadalmi erőssége, vára, hogy ön-
tudatra és érdekeinek erős védelmére szólítsa a
falut és kitartással haladjon előre a községek er-
kölcsi és anyagi érdekeinek védelmében, panasza-
inak, sérelmeinek orvoslásában és a rendelkezé-
sére álló összes erővel és eszközökkel hathatósan
és eredményesen működjék közre a községek
felvirágoztatása és megerősítése érdekében.

Az érdekeik védelmére szövetkezett városok
üdvös példájának követése csupán ez, azzal a
megkülönböztetéssel, hogy amíg ott mindössze
alig kétszáz város állott sorompóba, emitt közel
tizenötezer község jölete, erkölcsi és anyagi fel-
virágoztatása történik meg biztos lépésekben a
Szövetség megalakulása nyomán.

Feladatának tartja a Szövetség a községek
igazgatására vonatkozó adatok összegyűjtését, a
községek között való közvetítést, továbbá a köz-
ségek felvilágosztatását és tájékoztatását.

A községek közigazgatási életében számta-
lan ügy kerül Budapesten székelő felsőbb hatóság-
ok elbírálása alá, amely ügyek elintézési szor-
galmazása, az elintézés akadályainak felderítése
fontos érdeke a községeknek. Erre van tekintet-
tel a szövetség a községek megkeresésére minisz-
teriumoknál, valamint közigazgatási bíróságnál
és egyéb főhatóságoknál a megkereső községek
érdekeiben eljár, az ügyek miként állásáról felvilá-
gosítást, az elintézés esetleges akadályairól érte-
sítést ad és a szükséghez képest és a lehetőség
szerint az ügy elintézését szorgalmazza s egyál-
talan a tagul belépett községeknek közérdekű ügyei-
ben felvilágosítást és tájékoztatást nyújt minden
ellenszolgáltatás nélkül.

A községi alkalmazottak gyermekei számára
az ország különböző részeiben nevelőintézeteket
létesít a Szövetség, mely a községek hiteligényei-
nek olcsó, gyors és könnyű kielégítése céljából
Budapesten megalakítja a Községek Országos

~~1910~~

Székely-udvarhely n. t. város tanácsa
0952 sz. n. 1910. Febr. 11

193
609

Bank és Takarékpénztárát és létesíti a vármegyék székhelyein és a községekben annak erős szerveit.

A Magyarországi Községek Országos Szövetsége tagjai: rendes, résztvevő, pártoló, alapító és örökös tagok.

Rendes tagjai a Szövetségnek csakis a belépő hazai községek lehetnek, amelyek az általuk önként felajánlott, vagyoni viszonyaikhoz mért évi tagsági díjat fizetnek.

Résztvevő tagok azok, akik a szövetség céljaira évi 10 korona tagsági díj fizetésére kötelezik magukat. A résztvevő tagok jogosítva vannak ötven korona tőkének a Szövetség pénztárába való befizetésével tagsági díj fizetési kötelezettségüket megváltani, mely esetben életük fogytáig tagjai maradnak a Szövetségnek.

Pártoló tag az, aki a Szövetség céljainak elősegítéséhez egyszer és mindenkorra 200 koronával járul.

A Szövetség alapító tagjai azok, akik egyszerismindenkorra 500 koronát fizetnek be a szövetség céljaira. Ezen összeg öt éven át — évi 100 koronás részletekben is fizethető.

Örökös tagok mindazok, akik egyszerismindenkorra legalább 1000 koronával járulnak a Szövetség kitzűzött feladatainak megvalósításához. Ezen összeg öt éven át évi 200 koronás részletekben is fizethető. Az ezer koronánál nagyobb befizetések mint a szövetség javára tett alapítványok, kezelhetnek.

A pártoló, alapító, örökös tagok, valamint az alapítványt tevők befizetései, mint a Szövetség javára tett elkölthetetlen, érintetlen alapítvány örökké a befizetők nevin kezelhetnek és csakis kamataik fordíthatók a szövetség céljaira.

E rendkívüli nagy horderejű intézményt, amikor ezekben általánosságban, főbb pontjaikban a tek. Előljárással röviden megismertettük, egyidejűleg felkérjük a tek. Előljárással, tekintettel a Szövetség nemes, magasztos törekvésére, az eszmét a község érdekében magáévá tenni azt egész erejével felkarolni, pártolni, támogatni, ahhoz csatlakozni, a Szövetségbe belépni és szives határozatáról a Magyarországi Községek Országos Szövetsége elnökségét (Budapest, Kígyó utca 2.) mielőbb értesíteni sziveskedjék, annál is inkább, hogy a Szövetség ünnepélyes megalakulására a tek. Előljárással idejében meghívassuk.

A nemes és magasztos hivatásu ügyet újlag a tek. Előljárással teljes erejű támogatásába ajánlva, fogadja a tek. Előljárással kiváló tiszteletünk őszinte nyilvánítását.

Budapest, 1909 évi december hó.

**Magyarországi Községek
Országos Szövetsége.**

Sz. 617—910. alisp.

A községi előljárással.

Ajánlással közlöm.

Székelyudvarhely 1910 január 28.

Sebesi, alispán.

35.

Kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

79049—1909. szám.

Az építészeti tervpályázatok szabályzata.

I. A tervpályázatok célja.

A tervpályázatok célja mindenekelőtt gyakorlati, vagyis az, hogy a pályázat tárgyául szolgáló tervezési feladatnak lehető legmegfelelőbb megoldása, több pályázónak egyazon programra alapított tervező munkájával biztosítható; célja továbbá az építőművészet és műizlés fejlesztése, mert egyrészt a verseny, a pályázók munkaképvényesülését elősegíti, másrészt pedig a pályázók kiállítását, az érdeklődést szélesebb körben felkeltve, a közönség műizlését is fejleszti.

II. A tervpályázatok jellege.

1. A tervpályázat lehet: általános vagy szűkebbkörű, mindkettő lehet országos vagy nemzetközi.

2. Az országos tervpályázatban csakis magyar honos építész vehet részt.

3. A nemzetközi tervpályázat rendezése csakis olyan rendkívüli esetekben megokolt, a mikor kívánatos, hogy a kitzűzött feladat megoldásához a hazai építészekon kívül, külföldi szakférfiak is hozzájáruljanak.

4. A szűkebbkörű tervpályázat lehet korlátolt: a mikor az egyes megyék, városok vagy testületek szakférfiaira szorítkozik azon okból, mert a pályázó részéről pontos helyi ismeretek vagy az illető testülethez való tartozás kívántatik; lehet továbbá zártkörű: a midőn a pályázatban csak erre fölszólított építészek vehetnek részt.

III. A tervpályázatok rendezése.

1. Az általános tervpályázat hirdetése minél szélesebb körben közölteendő, hogy az abban való részvétellel hivatottak arról minél nagyobb számmal tudomást nyerjenek.

2. A korlátolt pályázatra vonatkozó hirdetésben világosan kiteendő, hogy a részvétel mily egyéni föltételekhez van kötve?

3. A zártkörű pályázatban való részvétellel vonatkozó fölszólításban, a fölszólítottak teljes névsora közlendő; utólagos fölszólítás csak akkor engedhető meg, ha valamely visszalépő pályázó helye okvetlenül betöltendő; ennek megtörténte a pályázókval szintén közlendő.

4. Általános tervpályázat esetében előfordulhat, hogy egyes szakférfiak a feladat megoldására külön megbízást nyernek, tiszteletdíj mellett; ez a körülmény, valamint az ekként fölszólítottak nevei a pályázati hirdetésben fölemlítendő. Az ily módon beszerzett munkák a pályadíjak tekintetéből versenyen kívül állanak.

5. A tervpályázati hirdetés, illetőleg fölszólítás, a következőket tartalmazza:

a) hirdető félnek teljes czimét, továbbá a pályázat jellegének valamint tárgyának megjelölését ;

b) annak megjelölését, hogy a részletes tervezési program és mellékletei hol és mely időben szerezhetők meg ;

c) a követelt munkálatok terjedelmének és minőségének körülírását ;

d) annak megállapítását, hogy a pályamunkák mikép — jellegével vagy névaláírással — jelölendők ? továbbá a benyújtásra kitűzött hely és időnek pontos feltüntetését ;

e) a pályabírók neveit ;

f) a tervek mikénti díjazását ;

g) a pályamunkák kiállítására, a nem díjazott tervek visszaszolgáltatására vonatkozó és más különleges tudnivalókat ; végül pedig azon kijelentést, hogy a pályázatra nézve ezen szabályzat megállapításai érvényesek.

ad a) A hirdető fél, a pályázat jellege és tárgya.

1. A pályázat kihirdetésével a hirdető a pályázókkal szemben kötelezettséget vállal jelen szabályzat és a pályázat közelebbi feltételeinek pontos betartására, viszont a pályázók a pályázatban való részvétellel ugyanezen szabályzat, illetőleg föltételek kötelező voltát magukra nézve hallgatóan elismerik.

2. A pályázati hirdetésben a pályázatot hirdető fél teljes czime (név, lakóhely) félreértést kizáró módon kitüntendő.

3. Megjelölendő a tervpályázat jellege ; vagyis, hogy az nyilvános, szűkebbkörű országos vagy nemzetközi-e ?

4. Megnevezendő a tervpályázat tárgya, vagyis a tervezendő műtárgy rendeltetése.

ad b) A tervezési program és mellékletei.

1. A pályázat sikere érdekében föltétlenül szükséges, hogy a hirdető fél, mindenesetre szakértők közreműködésével és lehetőleg már a bírálóbizottság bevonásával, a tervezési programot és a pályázat közelebbi föltételeit szakszerűen megállapíttassa és minden félreértést kizáró módon, világosan szövegeztesse.

2. A programmba felsorolandók a szükségelt helyiségek ; megjelölendők azok rendeltetése, nagysága, fekvése és esetleg kívánatos összefüggése. Felsorolandók az alkalmazható építőanyagok és szerkezetek, a szoliditás és monumentalitás mértéke, szóval minden körülmény, a mi az épület tervezésére befolyással bírhat. A mennyiben a tervbe vett építkezés helyszínén, különleges építési vagy tűzrendészeti szabályok volnának érvényben, tanácsos ezeknek a tervezésre nézve lényeges pontjait szintén ismertetni, vagy pedig arról gondoskodni, hogy ezen szabályzatok a pályázók részéről betekintethetők vagy megszerzethetők legyenek.

3. A program szövegezésénél világosan megkülönböztetendők a föltétlenül betartandó követelmények a csak óhajtottaktól, mert az előb-

biek be nem tartása esetén a pályamű a díjazásból kizáratik.

4. A tervezett építmény művészi kiképzésének módját, hacsak különös okok az ellenkezőt nem kívánják, legczélsezerűbb a tervezőre bízni. Valamely stílus megkövetelése vagy annak kizárása a programban határozottan kifejezendő.

5. A programban felveendő, hogy a hirdető fél az építkezésre mily összeget kíván fordítani. Határozottan ki kell emelni, hogy ezt az összeget csak megközelítőleg kell-e a tervezésnél betartani, vagy pedig, hogy annak túllépése a pályázatból való kizárást vonja-e maga után ? Ezért igen fontos, de az utóbbi esetben okvetlenül szükséges, hogy az előirányzat szakszerű és alapos számításokkal programvázlat alapján állapítások meg oly összegben, a melyért a program követelte épület tényleg előállítható, mert a kellő alaposság híján megállapított előirányzat veszélyezteti a pályázat reális eredményét, lehetetlen feladat elé állítja a pályázókat és a bíráló-bizottság feladatát is rendkívül megnehezíti.

6. Kívánatos, hogy a program megfelelő szerkeszthetése érdekében a helyiségek beosztására és rendeltetésére nézve előzetesen esetleg elkészített tájékoztató vázlatok a program melléklete gyanánt pályázóknak rendelkezésére bocsátassanak.

7. A pályázni szándékozók rendelkezésére bocsátandó az építés helyének és környékének pontos térrajza, mely az égtáj megjelölése mellett a feladat megoldásánál tekintetbe veendő terepviszonyokat a magassági, szabályozási, csatornázási stb. adatokkal együtt ismerteti ; hogy az emelendő épület a környezettel (város képével) összhangzásba hozható legyen, ajánlatos a környezet távlati képét vagy fényképét a programhoz mellékelni.

8. A program és annak mellékletei, (melyek lehetőleg sokszorosítás útján készüljenek, hogy azonosak legyenek), rendszerint ingyen bocsátandók a pályázni szándékozók rendelkezésére.

9. A mellékleteket pénzért árusítani csak akkor méltányos, ha azok előállítása a kiírónak is nagyobb költséget okozott ; a mellékletek vételára azonban visszaadandó azoknak, kik a pályázatban tényleg részt vettek.

ad c) A pályázati munkálatok.

1. A hirdetésben megállapítandó a követelt rajzok száma, léptéke és felsorolandók a követelt egyéb kiegészítő munkálatok (költségvetés, tervleírás, esetleg távlati kép vagy gipszminta).

2. A pályázóktól követelt anyagi munka a lehető legkisebb legyen, mert a tervpályázatok tulajdonképeni célja, jó eszmék, illetőleg olyan tervvázlatok beszerzése, a melyek a végrehajtásra alkalmas tervezetek készítésére alapul szolgáljanak.

3. Az alaprajzok, metszetek és homlokzatok rendszerint 1 : 200 arány szerint készítenendők, ennél kisebb léptékű tervek csak nagy kiterjedésű épületcsoportok, nagyobbak pedig csak igen kis építmények vagy dekoratív műtárgyak eseteiben

követelendők; egyes részletek nagyléptékű rajza pedig csak kivételesen akkor követelendő, ha ez a tervezet megértésére vagy a művészi egyéni szaktudás fölismérésére különös okokból szükséges.

4. Helyszínrajzok, legfeljebb 1 : 500, sőt, épületcsoportok tervezésekor csak 1 : 1000 arányban rajzolva követelendők.

5. Az esetben, ha ez a tárgyilagos bírálat érdekében szükséges, a rajzok művészi ábrázolására vonatkozó esetleges külön követelmények (tollrajz, vízfestmény) megjelölendők.

6. Főszmintát vagy távlati képet csak speciális — művészi — jelentőségű pályázat esetében, belső perspektívát pedig csak nagyszabású oly feladatoknál, melyeknél a belső térhatásra is oly helyzetetik, végre madártávlati képet csak nagy kiterjedésű épületcsoportok tervezésénél méltányos követelni. Ezen esetekben azon czélból, hogy a bírálat egyöntetű alapon történhessék, szükséges, hogy a főszminta léptéke, illetőleg távlati rajz, távlati szempontja és a kép mértéke már a pályázati feltételekben megállapíttassék.

7. Épületeknél az építési költség a beépítendő köbtartalom szerint számítandó; a számítás módja feltüntetendő külön részletezett és könnyen ellenőrizhető kimutatásban. Leghelyesebb, ha már a programban meg van jelölve a köbméterenkénti egységár és elő van írva, hogy a köbtartalom a pincze talajtól (hol ilyen nincs, a járdaszintől) a főpárkány, illetőleg a homlokzat felső éléig számítandó, melyhez még az esetleges mélyebb pinczerészek, tornyok vagy egyéb kiemelkedő épületrészek köbtartalma, illetőleg költsége hozzászámítandó.

8. Főlétséges rajzok (padlás-, pincze-alaprajzok, mellék-, a főhomlokzattól keveset eltérő homlokzatok rajzai, fűtő-, szellőztető tervek stb.), részletezett méretkimutatáson alapuló költségvetések, árelemzések, különös tanulmányt igénylő fűtő- vagy egyéb berendezések költségeinek összeállításai nem kívánhatók.

9. Részletes költségvetést csakis kisebb tárgyakra nézve méltányos és czélszerű követelni.

ad d) A pályamunkák megjelölése, a benyújtás helye és ideje.

1. A pályatervek a hirdetés megállapítása szerint vagy jelige alatt, vagy névaláírással nyújthatók be. Előbbi esetben a pályázat titkos, utóbbiban nyílt. Oly esetben, midőn titkos pályázat alkalmával egyes szakférfiak munkáik benyújtására külön felhívtak, ezen tervek szerzőik által mindenkor névaláírással látandók el.

2. A pályamű minden egyes alkotórésze (rajzlapok, mellékletek, borítékok stb.) azonos jelíggel, illetőleg névaláírással jelölendő. Titkos pályázatnál, jelíggel ellátott zárt boríték csatolandó a pályamunkához; ezen boríték csakis a szerző teljes címét feltüntető névjegyét foglalhatja magában; egyéb a jelígs levélben esetleg tett megjegyzés vagy kikötés figyelembe nem vétetik.

3. Pontos megállapítandó a pályamunkák benyújtásának helye és határideje (nap és óra).

4. A pályázat sikere megköveteli, hogy a tervezésre elegendő idő adassék, tehát, ha kisebb épületekről vagy műtárgyakról van szó, legalább 2—3 hónap, nagyobb terjedelmű munkák esetében 5—6 hónap, sőt különleges tanulmányt igénylő, emlékszerű épületek pályaterveinek elkészítésére egy év adandó, mindig a hirdetés megjelenése napjától számítva.

5. A benyújtási határidőnek vagy a pályázati feltételeknek utólagos megváltoztatása rendszerint nem eszközölhető; módosítás, csakis kivételesen a hirdetésben megállapított tervezési idő első felében, különös kényszerítő körülmények között és a program készítésében közreműködött szakférfiak hozzájárulásával, engedhető meg; az eszközölt módosításra a pályázók figyelme a kiíró fél részéről a szak- és napilapok útján ismételtlen föl-hivandó.

6. Ha a módosítás oly természetű, mely a pályaművek elkészítésének idejét befolyásolhatja, akkor a határidő mindenestre megfelelően meghosszabbítandó.

7. A pályamunkák zárt borítékban, illetőleg lepecsételt csomagokban nyújthatók be. Közvetlenül kézbesített tervekről, az ismertetőjel és a beadás idejének pontos megjelölésével, átvételi elismervény állítandó ki; postán küldött pályamunkákért a föladóvevény szolgál igazolásul. A tervek beadásának időpontja gyanánt azok közvetlen kézbesítésének ideje vagy postára való feladásuknak a postabélyeggel igazolt időpontja tekintendő; a pályamunkák átvevője köteles a beérkezés pontos idejét úgy az egyes csomagokon, mint a tervek sorszámát és jelzését feltüntető kimutatásban megjelölni.

ad e) A bíráló bizottság megnevezése.

1. A pályázati hirdetésben felsorolandók a bíráló-bizottság tagjainak és póttagjainak nevei.

2. Ha az idő rövidege vagy egyéb legyőzhetetlen akadályok miatt a bírálók névsora a pályázat kiírásakor még nem volna közzétehető, mindenestre megnevezendők azok a hatóságok vagy testületek, melyek kebeléből a pályabírák kiküldetnek; továbbá feltétlenül szükséges arról gondoskodni, hogy a pályabírák névsora még a pályázati határidő első felében közhírré tétessék.

ad f) Pályadíjak.

1. A pályadíjak a tervpályázat tárgyának megfelelően és a kívánt munka mennyiségével arányosan állapítandók meg.

2. A pályadíjak összértéke, az esetleges tervásárlásokra szánt összegén kívül, az érvényben levő építési díjtáblázatban hasonló munkákért megállapított összegnek legalább kétszerese legyen. Több díj esetén, az első díj a hasonló munkálat után kijáró díjtáblázati összeg egyszerezésénél, a legkisebb díj ennek harmadrészenél kisebb ne legyen. Érdemes művek megvásárlására kifizűtött, vagy utólag megállapított vételár, a legkisebb díjnak legalább fele legyen.

3. Szűkebbkörű pályázatok eseteiben az első díj, a mű foganatosítására szóló további építési,

illetőleg művezetői megbízás, mely működés legalább is a díjtablázatból kiszámítható összeggel honorálandó; a többi díj egyenlő összegekben állapítandó meg.

4. A pályadíjak, valamint a megvásárolt tervek vételárai, hacsak a pályázati hirdetés másként nem intézkedik, a bírálati jegyzőkönyv lezárását követő harmincz napon belül az érdekelteknek kifizetendő.

5. A pályadíjak és a vételárak mindig csak kitüntetésnek, jutalomnak tekintendők s ennél fogva a további megbízások után járó tiszteletdíjba be nem számítandók.

6. A pályázatot hirdető a pályadíjak kiosztása és a vételárak kifizetésével tárgyi tulajdonjogot szerez magának ugyan a pályaművekre, de csakis oly értelemben, hogy a pályaművekben megnyilatkozó eszméket csupán a kérdéses mű fogatosítása érdekében használhatja fel; a szellemi tulajdonjog és ebből kifolyólag a tervek többszörösítésének, kiadásának, más alkalommal való fölhasználásának joga mindenkor a szerzőt illeti.

ad g) A pályamunkák kiállítása, a nem díjazott, vagy meg nem vett tervek visszaszolgáltatása és egyéb rendelkezések.

1. A pályatervek a bírálat befejezte után alkalmas helyen 1—2 heti időtartamra közzemlére kiállítandók, a bírálati jegyzőkönyv másolataival együtt; a tervek kiállítása pályázókra, valamint a tervek készítésére esetleg külön felhívott szakférfiakra egyaránt föltétlenül kötelező.

2. A nem díjazott és meg nem vásárolt pályaművek a bírálati eljárás befejezése után (beleértve a kiállítást is) legkésőbbben négy héttel, a bírálati jegyzőkönyv másolatának egy-egy példányával együtt (jeligés pályázat esetében a fölbontatlan jeligés levéllel) az illető szerzőknek vagy meghatalmazottainak visszaadandók, vagy pedig az átvételi igazolvány beküldése s a czim közlése után postán díjmentesen visszaküldendők; ekkor a program esetleges vételára is megérintendő.

3. A hirdető azokért a tervekért, melyeknek visszavétele iránt, a bírálat közzététele után az illető szerző hat hét alatt nem intézkedik, többé felelősséggel nem tartozik.

4. A pályázati hirdetményben megjelölendő a döntés kihirdetésének megközelítő időpontja, valamint azon esetben, ha a kiíró nemcsak eszmék birtokába óhajtván jutni, hanem azok megvalósítását is czélozza, azon intézkedés, mely a további műszaki munkákra és azoknak az érvényben levő díjszabás alapján számítandó díjazására vonatkozik. A részletes tervek kidolgozásával és az építmény művezetésével rendszerint az első díj nyertese bízandó meg, hacsak e tekintetben kiíró már eleve nem biztosított magának a föltételekben szabad rendelkezést.

5. Végrehajtással megbízott pályázó köteles e megbízást a hirdetményben megállapított díjazásért elvállalni.

IV. A pályázók kötelessége.

A pályázók erkölcsi kötelessége a bíráló-bizottság befolyásolásától tartózkodni.

V. A bíráló-bizottság alakítása, kötelessége és ügyrendje.

1. A bíráló-bizottság az elnökkel együtt páratlanszámú tagokból (a pályázati föladat természete szerint 3, 5, esetleg több, de nem tulsok tagból) alakítandó és pedig úgy, hogy a bizottság többsége építészekből álljon; tanácskozáshoz más speciális szakértők is meghívhatók ugyan, ezeknek azonban szavazati joguk nincsen.

2. A bíráló-bizottságba a Magyar Mérnök- és Építész-Egyesület, illetőleg a Magyar Építőművészek Szövetsége egy-egy tagjának, ezenkívül fontosabb középületeknél a kereskedelemügyi m. kir. miniszterium is egy építész tisztviselő kiküldetésére mindenkor fölkérendő.

3. A bíráló-bizottságban képviselt hatóságok, illetve testületek a kiküldött rendes tagon vagy tagokon kívül egy-egy póttagot is küldenek ki. Hasonlóképen már a pályázat kiírása alkalmával kell gondoskodni a bíráló-bizottság többi tagjainak szükség esetén póttag által leendő helyettesítéséről.

A póttag a bizottságba csak az esetben lesz behívandó, ha az illető rendes tag valamely okból megszűnt a bizottság tagja lenni, mely esetben a helyébe lépő póttag tanácskozási és szavazati joggal bír.

4. A bíráló-bizottság tagjainak utólagos megszorítása tilos.

5. Bíráló csak az lehet, a ki a programban foglaltakat helyeseknek vallja és ezen szabályzat megállapításait kötelezőleg elfogadja.

6. Nagyjelentőségű országos pályázat esetében bírálok gyanánt, a rendelkező miniszter külön engedélye alapján, külföldi szakértők is meghívhatók; nemzetközi pályázatoknál, pályabírákként külföldi szakértők föltétlenül meghívandók.

7. A pályabírákként szereplő szakférfiak a pályázatban részt nem vehetnek, a tervpályázat tárgyát képező építkezésnél mint tervezők vagy vállalkozók később sem szerepelhetnek, szóval abban sem anyagilag, sem erkölcsileg, sem közvetlenül, sem közvetve érdekelve lenniök nem szabad; megbízásuk tartamára működésük tekintetében titoktartásra vannak kötelezve és erkölcsi kötelességük ezen szabályzat, valamint a program és a pályázati egyéb feltételeknek szigorú betartásával részrehajlás nélkül itélkezni.

8. A bírálóknak a pályázatra vonatkozó semmiféle magán-információkat elfogadni nem szabad. A mennyiben valamely jury-tag pályázó részéről közvetve, vagy közvetlenül informáltak, köteles ezen körülményt az összbizottságnak bejelenteni, melynek az ügy beható tárgyalása után szabadságában áll őt a bíráló-bizottsági tagságtól esetleg fölmenteni; az illető pályázó, kinek érdekében az informatio történt, a pályázatból kizárandó. A bizottság ebbeli határozata és annak megokolása a jegyzőkönyvbe fölveendő.

9. Csakis zártkörű és névalírással pályázatoknál engedhető meg, hogy szükség esetén a bíráló bizottság a pályázókat szóbeli tervmagyarázat előadására meghívja; a megbízottak azonban csakis saját munkájukat tekinthetik be.

10. A pályabírák munkájuk terjedelméhez képest tiszteletdíjban részesülnek, ha arról eleve le nem mondtak.

11. A bíráló-bizottság elnököt, jegyzőt és előadót választ. Ha halálozás, visszalépés, utóbb felmerült összeférhetetlenség vagy egyéb ok miatt valamelyik bizottsági tag helye megüresedik, a bizottság elnöke gondoskodik arról, hogy az illető tag helyett a bizottság megalakítása alkalmával kijelölt póttag behívassék. Ilyen esetben az utólag behívott póttaggal az előző bizottsági tárgyalások anyaga közlendő.

12. A bíráló bizottság első ülését, nyomban a tervek beadási határidejének lejárta után a pályázatot hirdető fél, a többit a bíráló-bizottság elnöke tüzi ki.

13. Az elnök az első ülésen utalással ezen szabályzat és a program megállapításaira, röviden ismerteti az illető pályázat ügyét, azután a pályázatot hirdetőtől vagy meghatalmazottjától átveszi a pályatervek sorszámát, jelzését, beérkezésük időpontját stb. föltüntetve kimutatás alapján, sorrendi számok szerint a pályaterveket; megvizsgálja, illetőleg megállapítja a csomagok pecsétjének vagy lezárásának sértetlen voltát és a csomagokat a jury jelenlétében felbontva, konstatálja a csomag számszerű tartalmát és minden egyes tervet vagy iratot a csomag sorrendi számával és névalírással megjelöl. Az elkésve beérkezett csomagok fölbontatlanul félretétnek.

14. A beérkezett jelíges levélkéket a bizottsági elnök veszi őrizetbe.

15. A bíráló-bizottság minden huza vona kizárásával köteles annyi időn belül ítéletet hozni, a mennyi a pályatervek beható tanulmányozására okvetlenül szükséges, a pályázatot hirdető pedig tartozik gondoskodni arról, hogy döntés előtt a jury tagokon kívül senki hivatlan a tervekhez hozzá ne férhessen.

16. A bíráló-bizottság tárgyalásairól kimerítő jegyzőkönyvet vezet.

17. Mindenekelőtt kiselejtezendők és a további bírálatból kizárandók az olyan művek, a melyek elkésve érkeztek be, továbbá azok, a melyek a program kikötéseinek alakilag nem felelnek meg.

18. Abban az esetben, ha valamely pályamű a program követelményeihez képest hiányos, kisebb számu, kisebb méretű munkálatokat tartalmaz, akkor ezen pályamű a versenyből kizárandó; ha valamely pályamű a megköveteltnél nagyobb léptékű, vagy több munkát (meg nem követelt perspektívát, főszmintát, részlettervet, számítást stb.) tartalmaz, mint a mennyit a program követel akkor nemcsak ezen többletmunkák, hanem az egész pályamű kizárandó a versenyből.

Ha pedig valamely, a program formai követelményeinek különben megfelelő terv, egyes

részeiben a program bizonyos követelményeivel ellentétes megoldásait mutatja, ez az utóbbi terv is a díjazásból kizárandó; de a mennyiben a bíráló-bizottság véleménye szerint oly becses eszméket vagy adatokat tartalmaz, hogy megszerzése a pályázatot hirdető érdekében kívánatos, a bíráló-bizottság annak megvásárlását hozhatja javaslatba.

19. Kizárandók azon munkák is, a melyek másalkotta művek másolatainak bizonyulnak.

20. Minden ilyen kirekesztés a bírálati jegyzőkönyvben minden kétséget kizáró határozottsággal megokolandó.

21. Ezután a második selejtezés következik, a mikor a díjazásból szintén kirekesztendő minden olyan pályaterv, a mely műszaki tekintetben avatatlanságra vall, elrendezésében szembeötlenül gyöngye, vagy művészi tekintetben kontármunka; ezekkel a tervekkel a bizottság érdemlegesen tovább nem foglalkozik, s a szótöbbséggel eldöntendő mellőzés okait a jegyzőkönyvben szintén alaposan kifejti.

22. Az így megmaradt pályatervek beható vizsgálat és megvitatás tárgyává teendő abban a tekintetben, hogy a program érdemi követelményeinek teljesen vagy mily mértékben felelnek meg és hogy a feladatot mily eredménnyel oldották meg; ez a körülmény, valamint a művek összes előnyei és hátrányai a bírálati jegyzőkönyvben részletesen ismerttetendők.

23. A díjak odaitélése és a megvásárlásra vagy dicséretre érdemes munkák megállapítása külön-külön névszerinti szavazás útján történik. Ehhez rendszerint a bíráló bizottság összes tagjainak jelenléte szükséges; csak kivételesen, ha ez által az ügy befejezése káros késleltetést szenvedne, engedhető meg, hogy a szavazásban a megállapítottnál kevesebb bizottsági tag vegyen részt; de ekkor is a tagok legalább kétharmadának jelenléte okvetlenül szükséges. Az elnök csak a szavazatok egyenlősége esetén szavaz, s ez esetben az ő szavazata dönt. A névszerinti szavazás lefolyása a díjazott, megvásárolt vagy megdicsért munkák jelígeinek, illetőleg névalírással megjelölésével a jegyzőkönyvben pontosan fölveendő.

24. A kitűzött pályadíjak az aránylag legjobb munkának teljes és változatlan összegben odaitélandók, kivéve, ha díjazásra érdemes mű egyáltalán nem volna, vagyis midőn a bizottság egyhangu határozata szerint a pályázat a tervezési program szempontjából teljesen meddőnek ítéltetett; ezen esetben a bizottság sem a pályadíjak, sem pedig a tervvásárlásra szánt összegek felhasználása iránt nem intézkedhetik.

25. Ilyenkor a bíráló bizottság javaslatot tehet, hogy újabb pályázat irassék-e ki a régi, vagy pedig újabb program alapján?

26. Ha a pályabírók a díjazott terveken kívül még más, értékes eszméket tartalmazó terveket is találhatnak, akkor ezeknek megvásárlását javaslatba hozzák, a szerint, a mint a kiíró a hirdetményben ily munkák megvásárlására magát kötelezte, vagy csak kilátásba helyezte; előbbi

esetben a pályázat kiírója a bíráló-bizottságtól megvásárlásra elhatározott terveket a kiírt összegekért tényleg megvásárolni köteles, utóbbi esetben az elhatározás a pályázat kiírójától függ.

27. A bíráló-bizottság ítélete a pályadíjak odaítélésére és a hirdetésben esetleg kötelezőleg megemlített vásárlásokra nézve végérvényes és a pályázathirdetőre kötelező.

28. A szavazás befejezése után és jeligés pályázat esetén, a bizottság elnöke a díjazott tervek jeligés leveleit nyomban fölbontja, hogy a szerzők nevei a jegyzőkönyvbe foglalhatók legyenek. Ugyanezt teszi a megvásárlásra szánt tervek jeligés leveleivel is, ha az arra szánt összeg a pályázati fölhívásban elő volt irányozva, ellenkező esetben be kell várni egyrészt azt, hogy a pályázatot hirdető a vételár összegét tényleg megadja e, másrészt fölszólítandó a pályázó (jeligés pályázat esetén hirdető) nyilatkozattételre, hogy tervét a felajánlott összegért átengedi-e vagy sem? Dícséret megszavazása esetén is csak akkor bontható föl az illető jeligés levél, ha ehhez a tervező, megfelelő módon beleegyezését adja. Ha a tervvásárlási összeg előre meg volt állapítva, akkor tervének a megállapított összegért való átengedését a pályázók egyike sem tagadhatja meg.

29. A bíráló-bizottság döntése a hirdető fél részéről legkésőbbben nyolcz nap alatt közhírré teendő, annak megjelölésével, hogy a bírálati jegyzőkönyv, valamint annak idején a nem díjazott vagy meg nem vett munkák pályázók részéről hol vehetők át?

30. A bizottság feladata a külön fölszólításra benyújtott versenyen kívül álló munkákat is a programi szempontjából véleményezni; ezen vélemény a jegyzőkönyvbe fölveendő.

31. A bíráló-bizottság minden a szavazásban résztvett tagjától aláírt jegyzőkönyvet, a bizottság elnöke a pályázat hirdetőjének e szabályzat értelmében leendő további eljárás végett átadja.

VI. Felügyeleti jog.

E szabályzat szigoru megtartása fölött a kereskedelemügyi m. kir. miniszter őrködik.

Budapest, 1908. évi november hó 2-án.

Kossuth Ferencz s. k.,
kereskedelemügyi m. kir. miniszter.

Udvarhelyvármegye alispánjától.

Sz. 654/1910. alisp.

Valamennyi járás főszolgabírójának, Székelyudvarhely r. t. város polgármesterének, az összes községek előljáróinak.

Tudomásul vétel és ahhoz alkalmazkodás végett kiadom.

Székelyudvarhely, 1910. január hó 28-án.

Sebesi, alispán.

V. Pályázatok, hivatalos hirdetések és körölvények.

Állati betegség. *Veszétség* fellépett szorványosan Székelykeresztur és Homoródszentpál községek ebállományában

Veszétség megszűnt Énlaka és Korond községekben.

Feladási hirdetmény. Homoróddaróc község nyilvános szó és zárt írásbeli árverésen eladja Udvarhelyvármegyében H. daróc község határán fekvő »Héviz« nevű erdejének 1906—1908. évi 595 k. hold területű vágás területén található szakértőileg felbecsült 603 drb. 28—62 cm. mellmagassági átmérőjű s kiváló jó minőségű tölgy fáját törzsenként, esetleg egy tömegben, melynek fatömege 1268 m³ I. osztályu, 3572 m³ II. osztályu, 2523 m³ III. osztályu műfában és 3191 m³ tűzifában állapított meg. Az eladandó erdőterület a kaczai vasuti állomástól 109 km. távra fekszik, mellyel 7 km. jó törvényhatósági és 39 km. elég jó mezei és erdei ut köti össze. Kikialtási ár az egy tömegbeni eladásra nézve 14044 korona 80 fillér, melynek 10 %-a bánatpénzkepen az árverés kezdetén leteendő. Az árverés folyó évi február hó 24-én d. e. 10 órakor H. daróc községben a Héviz erdőben lesz megtartva. Az árverési és szerződési feltételek eladó község előjáróságánál és a székelyudvarhelyi m. kir. járási erdőgondnokságnál a hivatalos órák alatt megtekinthetők. Kelt H. darócon, 1910. évi február hó 1-én. *Barra Sándor*, községi jegyző. *Mártini János*, községi bíró.

Hirdetmény. Erdőfüle község előjárósága közhírré teszi, hogy a kir. gazdasági felügyelő közbejöttével beszerzett 3 darab valódi mangalicz faj kanból egy darab választás útján eladás tárgyát képezi, mi 1910. évre is tenyész képesnek találtatott az apa állat vizsgánál. Az emse állat mennyiség hiánya engedi az 1 drb. apa állat eladását. Venni szándékozó Boda Pál községi bíronál a vásárt megkötheti. Erdőfüle, 1910. évi február hó 2-án. *Boda Pál*, k. bíró.

Megsemmisítés. Máthé Gáspár csöbi lakos folyó évi január 11-én Székelykereszturról haza menet Magyarhidegkut és Csöb község között cselédkönyvét elvesztette, mely megsemmisítettnek nyilvánítatik. Sz.-keresztur, 1910. január 27-én. *Bartha*, tb. főszolgabíró.

Elvesztett kopó. Sprencz Rezsőnek egy fekete szőrű 9 hónapos kopója, helyenként sárga foltos, orra, melle, lábai alsórészei, farka vége fehér, nyakán fehér ölv. hátsó lábain kettős sarkantyúval, Sükő községből elvesztett.

14 III